

ZPRAVODAJ 2014

MIMOŘÁDNÉ VYDÁNÍ KLUBOVÉHO ČASOPISU

www.skalnicky-plzen.cz

Na úvod pěstování rostlin aneb Když se daří a když ne

Vážení čtenáři,

dostáváte do rukou další výtisk „Výstavního zpravodaje“. Dočtete se zde jako vždy mnoho zajímavých článků o rostlinách a jejich pěstování, a to o druzích bezproblémovějších, jako je například čemeřice, bledulky, tak i o druzích složitějších, jako jsou brambořky, zvonek chamissonis, stínomilných rostlinách, atd. Je zde i speciální článek o fotografování, který popisuje způsob pořizování snímků rostlin. Dovolte mi však ještě pár slov na úvod o rostlinách rodu *Pleione*, jimž jsou v tomto čísle věnovány dokonce dva články.

Alpinum klub Plzeň je spolek existující nepřetržitě od roku 1960. Od roku 1973 se pak s ročním přerušením konají pravidelné jarní výstavy. Jejich exponáty byly jednak ovlivněny aktivitou členů a v neposlední míře i možnostmi trhu. Rostliny, které byly před lety vzácností, je možné dnes objednat v četných lepších internetových obchodech, o drobných soukromých pěstitelích ani nemluvě. Mezi takové, dříve vzácné, patří zemní orchideje rodu *Pleione*.

Jedním z prvních, kdo v Plzni „pleionky“ úspěšně pěstoval, byl nestor klubu, přítel Bohumil Kroc. Byly to *Pleione limprechtii*. Později se na trhu objevily i *Pleione* druhu *fomosana*.

Jak jsem již předeslal, je dnes možné celkem snadno získat nejen rostliny uvedených dvou druhů, ale i dalších, o četných kultivarech ani nemluvě. A proto jsme během přípravy tohoto zpravodaje oslovili dva z našich členů, kteří s pěstováním těchto poslušných cizinců mají zkušenosti. Jejich články se možná někde „dublují“, jinde naopak poskytují jiné, vzájemně se doplňující údaje. Je tak na vás, čtenářích, co si z těchto článků vezmete a jak se vám při případném pěstování

„plejonek“ bude dařit.

A když se dařit nebude, je třeba to zkusit znovu a znovu. Nebudou to jen pleionky, které se třeba napoprvé nebude dařit pěstovat. Je spousta jiných kytíček, s jejichž pěstováním jsou potíže. Třeba takové podzimní hořce *Gentiana sinoornata*. Známe lidi, kteří z nich mají „trávník“. Pravda, skoro na horách. Jedna naše členka je pěstuje ve Štáhlavech, v mírném odklonu k severu, ale hlavně má hned vedle větší potok. Také z nich má skoro trávník. Já se snažím o jejich pěstování v Plzni na Borech, dělám jim pomýšlení, ráno je rosím, večer je rosím, a přesto se jim u mne nelíbí. Na Rokycanské třídě, kousek před hřbitovem za mého mládí (při vzpomínce na mládí mohu předvést kojota – „Jóóóóó, to už je dávno“) byl zahradník Spisar. Ten tvrdil, že *sinoornatu* třikrát zasadí, než mu jednou roste. Podobně třeba takové kniphofie. Před třemi lety jsem na jaře koupil některé jejich kultivary, jako např. *Kniphofia „Alcazar“*, *K. Citrina*, nebo *K. uvaria* a zasadil je na záhon. Krásně rostly. Protože na zimu nesnáší vlhko, postavil jsem na podzim nad nimi foliák. Krásně se jim dařilo, pořád byly zelené, na jaře jsem za ně vzal a byly uhnílé. Tak jsem je příští rok opět koupil a zasadil do velkých květníků a na podzim dal do sklepa. Uschly.

Naproti tomu v místě s hájnými rostlinami pěstuji i několik druhů trillíí a cypripedii. Jsou pod ořešákem, mají ráno sluníčko, přes den bloudivý stín, vhodný substrát a daří se jim. Přesto, že jsou choulostivé a až do nedávna i vzácné.

Prostě takový už je život alpínkáře a jeho rostlinek. Něco se daří, něco ne. A tak znovu opakuji, zkoušejte to znovu.

Petr Liška

» Plánované výstavy:

Podzimní výstava 2014

16. 9. – 20. 9. 2014

Jarní výstava 2015

6. 5. 2014 – 16. 5. 2015

Podzimní výstava 2015

15. 9. 2015 – 20. 9. 2015

» Důležité kontakty

Předseda:

Lumerding Karel, tel.: 737 184 462,
e-mail: lumeka@seznam.cz

Místopředseda:

Liška Petr, tel.: 723 989 612,
e-mail: fox.pet@seznam.cz

Jednatelka:

Stezková Blažena, tel.: 724 960 793,
e-mail: badulas@centrum.cz

Děkujeme Komisi životního prostředí Rady města Plzně, která nám umožnila zpravodaj vydat.

Vydal Alpinum klub Plzeň v roce 2014 jako neprodejný výtisk v počtu 1000 ks.

Obsahová stránka: Mgr. Jana Cibulková,

jazyková úprava: Mgr. Denisa Maxová, poradce: Petr Liška.

Tisk: MK.tisk – Miroslav Kratochvíl, grafická úprava a sazba: Daniel Boček

Pleionky – půvabné miniorchideje

Text a foto: Jana Langmaierová

Rostliny patří do čeledi *Orchidaceae* – *Vstavačovitě*. Jako první ustanovil rod *Pleione* David Don v roce 1825 na základě dvou již známých himalájských druhů popsanych v roce 1806. Jméno odvodil Don od řeckého jména Pleione – matky Plejád, které Zeus přeměnil v holubice a přijal mezi hvězdy.

Pleionky pocházejí z podhorských a horských oblastí Barmy, Bhútánu, Číny, Indie, Laosu, Nepálu, Taiwanu, Thajska a Vietnamu, kde rostou převážně na zmechovatělých půdách, skalách a kmenech stromů v nadmořské výšce od cca 1000 do 4200 m. Některé druhy se vyskytují rovněž na živných lehkých propustných půdách travních společenstev.

Rod v současnosti čítá 19 známých druhů a 6 přírodních kříženců (Cribb) resp. 22 druhů a 5 přírodních kříženců (Torelli). Rozpor je ve dvou současně uznávaných taxonomiích.

Existují druhy kvetoucí na jaře (např. *P. albiflora*, *P. bulbocodioides*, *P. coronaria*, *P. chunii*, *P. formosana*, *P. grandiflora*, *P. limprichtii*, *P. pleionoides*), ale i druhy, které kvetou na podzim (*P. maculata*, *P. praecox*, *P. saxicola*, *P. vietnamsis*).

Protože kultivace pleionek začala v Anglii již před více než sto lety, má tato země v tomto oboru velkou tradici. V současné době existuje již stovky uznávaných kultivarů a jejich klonů. Křížením bylo získáno mnoho krásných rostlin s velkou variabilitou tvarů a barev.

Některé druhy jsou na pěstování značně náročné, jiné jsou poměrně snadno pěstovatelné. Podmínky a způsob pěstování tedy nejsou univerzální, každý druh má své specifické nároky. Pro všechny druhy však platí, že mají jednoletý vegetační cyklus (tzn., že rostliny během jednoho roku vytvoří novou pahlížku, která po odkvětu zahyne a z její báze vyroste nová). Životní cyklus pleionek má tři výrazné fáze. **První – vytvoření nové pahlížky, druhá – dormance** (z latinského dormans – spící), což znamená

Pleione limprichtii

zastavení růstu v nepříznivém období roku v reakci na teplotu, zkrácený sluneční svit nebo nízké vodní srážky, a **třetí – kvetení**. Tyto fáze jsou zřetelné jak u druhů kvetoucích zjara, tak u druhů kvetoucích na podzim.

V Čechách se s pleionkami setkáváme od 60. let 20. století. Mezi nejčastěji pěstované druhy u nás patří *Pleione limprichtii*, pojmenovaná po svém objeviteli rakouském botanikovi W. Limprichtovi, který v roce 1912 v jihozápadní Číně v oblasti Sichuan nalezl nový exemplář. Porosty této orchideje se nejhojněji vyskytují v nadmořských výškách od 1800 do 3200 m, hlavně ve skalních spárách a štěrbinách mezi kameny, obvykle v humózních propustných půdách, na místech v letním období často zaplavovaných vodou, která však ihned odtéká.

Rostliny s tmavě zelenými hlízami raší v dubnu, rozkvétají od dubna do června. Nádherné orchidejové květy až 7 cm velké převyšují svou velikostí ostatní části rostliny. Barva květů je fialovorůžová, kornoutovitě tvarovaný pysk je uvnitř hezky tmavočerveně skvrnitý. Po odkvětu jim dorůstají asi 20 cm dlouhé světle zelené kopinaté listy.

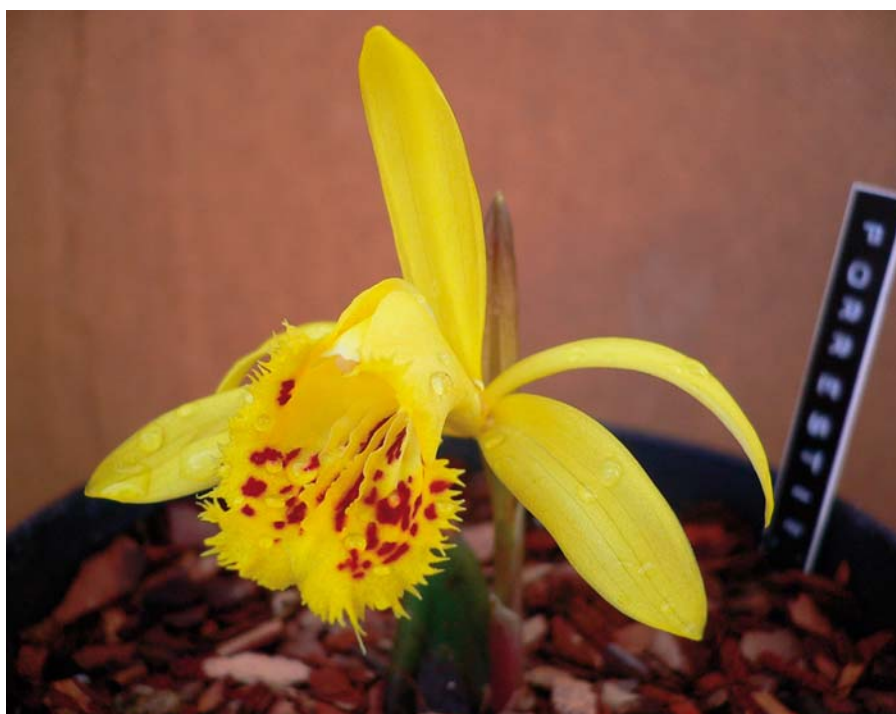
Pro pěstování se osvědčil zeminí koktejl složený z hlinité zeminy, listovky, rašeliny s příměsí říčního písku, cihlové drti a rašeliníku, vždy bez obsahu vápní-

ku. Substrát musí být lehký a musí dokonale odvádět vodu.

Vyhovuje jí místo na mírném svahu s lehkým odklonem od slunce a dokonale drenáží. Na jaře a během léta vyžaduje stálou přiměřenou vlhkost půdy. Má výraznou dobu vegetačního klidu. V zimě musí mít naprosté sucho. Dá se tedy pěstovat i přezimovat na skalce, přečká mrazy, ale nesnáší zimní mokro. I když je tato pleionka ze všech druhů nejtoužilejší a lze ji pěstovat celoročně venku, přesto je nejbezpečnější pěstování v květináčích. Osvědčily se mi poměrně hluboké nádoby, kde je prostor pro drenáž a kde dobře zakořeňují. Pahlížky pleionek jsou jednoleté, po ukončení cyklu (rostlina odkvěte) se stará pahlížka scvrkne a vytvoří se nová. V říjnu obereme z rostlin suché listy a pahlížky přeneseme do bezmrazé místnosti, kde je teplota 1–8°C. Nezačínáme. Přibližně v únoru vyjmeme ze země, ostříháme staré kořeny, které již nemají žádnou funkci, a sázíme do nového substrátu tak, aby asi 1/3 pahlížky vyčnívala. Rostliny po přesazení zakoření z nových výhonů. Toto období je náročné na zalévání, musíme udržovat substrát jen přiměřeně vlhký, nebo nám nové kořeny, které začínají růst, shnijí. Ponechat však substrát vyschlý vede k pomalému vývinu nových kořenů. Doporučuje se proto mlžit nebo ponořit pěstební nádobu na 10 minut do misky s vodou. V době, kdy se začnou objevovat poupata, přidáme trochu více vody, nikdy však nekropíme poupata a puky, to povede k tomu, že poupata zhnědnou a nevykvetou. Když začnou růst listy, zintenzivníme závlivku, v létě rostlinám svědčí velké množství vláhy i vzdušné vlhkosti. Lépe však zalévat méně a častěji než nechat kontejnery nasáklé a zalévat jednou týdně. V okamžiku, kdy rostlinám začnou žloutnout listy, omezujeme závlivku, a když zhnědnou, přestaneme zalévat úplně.

I když vše děláme podle návodu a osvědčených postupů, rostliny si žijí svým životem, někdy krásně prospívají a kvetou a někdy, ať děláme, co chceme, nedaří se. Letos jsem zasázela 52 kontejnerů, tak už se těším, kolik jich vykvetě.

Pěstování pleionek

Pleione forrestii – náchýlná ke hnilobě, vyžaduje hrubý substrát

Text a foto: Josef Jung

V přírodě lze nalézt více než 20 druhů chladnomilných orchidejí rodu *Pleione* v horských, či podhorských oblastech Číny, Tibetu, Indie, Vietnamu, Bhútánu, Laosu, Taiwanu, Barmy a Thajska. Rostou především na skalnatých výchozech a terasách porostlých mechem, s vrstvou výživného lehkého substrátu, na svažitéch mechových loukách, či v listovce pod keři a stromy (terestrické druhy). Také je spatříme v mechu, porostlém na kmenech a větvích stromů (epifytické druhy). Všechna místa výskytu mají dokonalý odtok vody.

Pleionky pocházejí z monzunových oblastí, což znamená, že v době vegetačního klidu mají téměř naprosté sucho a vláhu dostávají jen ze vzdušné vlhkosti a lokálních přeháněk, zatímco v době plného růstu jsou zásobeny bohatými dešti a 90% vzdušnou vlhkostí. Po dobu vegetace tedy pleionkám vyhovuje vydatná zálivka dešťovou vodou, a to až do chvíle, kdy ukončí růst a vyzrávání pahlíz a listy začnou žloutnout. Průměrné teploty se podle lokalit pohybují od -7°C v zimě, do $+25^{\circ}\text{C}$ v létě. Pleionky rostou

v přírodě na severních svazích nebo ve stínu keřů a stromů. Pro úspěšné pěstování pleionek v kultuře proto musíme nahradit podmínky, ve kterých rostou v přírodě, včetně nutného zimního klidu.

Ideální stanoviště pro pleionky je tedy polostinné až stinné, v zimě suché s teplotami kolem 0°C až $+4^{\circ}\text{C}$, a v létě vydatně vlhké, vzdušné s teplotami kolem 20°C až 25°C . Několikadenní teploty přes 30°C v našem podnebí tolerují bez problémů, ale před přímým poledním sluncem je nutné chránit.

Pro pěstování pleionek používáme keramické misky nebo plastové kontejnery o hloubce 7–10 cm s dostatečným množstvím otvorů ve dně pro odtok vody. Mně

Pleione Vesuvius 'Tawny Owl'

se osvědčily malé bonsajové misky. Výhodou pěstování těchto rostlin v kontejnerech či miskách spočívá v tom, že je můžeme podle potřeby přenášet. A to nejen proto, abychom jim věnovali individuální péči, ale například si jimi ozdobili nějaké vhodné místo v době květu, či vystavovali.

Pleionky přesazujeme nejlépe každý rok v období dormance, ideálně v lednu. Nové pahlízky je třeba očistit od substrátu, odlomit ložské pahlízky, které mohou být zdrojem hnilob, a odštíhneme odumřelé kořínky na délku 2–3 cm pro ukotvení při sázení. Na dno misky nasypeme keramzit nebo nalámané malé kousky polystyrenu. Do výšky 1 třetiny misky doplníme rašeliníkem, který zabrání propadávání jemného substrátu mezi drenáž a zároveň bude v době vegetace udržovat optimální vlhkost. Samotný substrát nesmí obsahovat vápník, musí být lehký a dokonale odvádět vodu. Každý pěstitel pleionek má vyzkoušen svůj recept na složení substrátu, který mu vyhovuje i podle četnosti zálivky. Lehký, sterilní substrát vyžaduje častější zalévání s malým rizikem výskytu plísní a hnilob, těžší s příměsí listovky a kompostu s méně častou zálivkou, ale větším rizikem. V každém případě je nejdůležitější naučit se zalévat!

Substrát, který používám, se skládá z 6 dílů jemně drcené borové kůry, kterou získávám pomocí zahradního drtiče a prosévám několika sítý na velikost 1–0,5 cm. Jemnější prach je nežádoucí. Dále přidám 1 díl perlitu, 1 díl drceného rašeliníku (6 mm), 1 díl baltské vláknité rašeliny a 1/2 dílu dřevěného uhlí. Jednotlivé pahlízky sázím 2 cm od sebe či okraje misky, do hloubky tak, aby

Pleione grandiflora

Pleione Shantung 'Ducat'. Jeden z nejkrásnějších klonů pl. formosana x. pl. x confusa

1/3 pahlízky vyčnívala nad povrchem. Substrát měním 1× za 2 roky.

Pleionky přezimujeme v suché bezmrazé místnosti, např. sklepe, temperované garáži nebo chladném schodišti, při teplotě od 0 °C do 5 °C. Zjara kvetoucí druhy můžeme přezimovat očištěné v papírových sáčcích. Pokud není jiná možnost, přezimujeme rostliny v ledničce, kde si předem zjistíme teplotu. Vhodná doba pro klid je od začátku prosince do konce února dle druhu. Během této doby ošetříme pahlízky preventivně proti sviluškám.

Nejnáročnější období je začátek vegetačního cyklu, kdy jsou pahlízky již přesazené do substrátu.

V době růstu poupat je nutné udržovat substrát jen velmi mírně vlhký, jinak rašící kořínky shnijí. Příliš suchý substrát je zase příčinou pomalého růstu kořenů. Z praktických důvodů doporučuji opatřit si ruční postřikovač, se kterým můžeme regulovat intenzitu rosení. Při mlžení (1–2× týdně) směřujeme závlivku k okraji kontejneru, kde část vody steče do vrstvy rašeliníku. V této době nikdy nemlžíme pahlízky! Poupata by zhnědla a rostlina nevykvetě! Zároveň v tomto období pozvolna navýšujeme okolní teplotu. Prudkým navýšením vystavíme poupata teplotnímu šoku a také nevykvetou. Rozdíl mezi noční a denní teplotou by neměl být větší než 8°C. Taktéž nevystavujeme rostliny do odkvětu na slunce. Vhodné jsou v této době chladné chodby, verandy apod. Pokud dojde k opylení, květ rychle odkvétá!

Po odkvětu začnou intenzivně růst listy (duben – květen), proto můžeme zvýšit závlivku. Také již můžeme přemístit pleionky na venkovní stanoviště,

např. k severní straně domu, nebo do stínu stromů. Mně se osvědčil průsvitný přístřešek u domu, který zabraňuje přemokření substrátu v deštivém období. Pozor na jarní mrazíky, a také na slimáky, mladé listy jim náramně chutnají! Zaléváme nejlépe časné ráno, v horkých dnech však raději večer.

První hnojení provádíme v polovině května, kdy jsou listy napůl vyrašené. Používám modrý Kristalon "start" v 1/3 dávce doporučené koncentrace 1× za 1–2 týdny. Je možné používat i jiná hnojiva s vyváženým poměrem NPK – 1:1:1, nejlépe na přírodní bázi, např. Biogold Original (vynikající), Wuxal super, atd. V době od června do srpna vydatně zaléváme a mlžíme pleionky i okolí, hlavně ve večerních hodinách Rostliny však musí mít dokonalou drenáž! V srpnu je preventivně ošetříme fungicidem proti hnilobě.

Pleionky v srpnu. Při správném pěstování dorůstají listy 30 až 50 cm!

Od poloviny srpna přestaneme hnojit Kristalonem start, a 1× za 14 dní budeme hnojit hnědým Kristalonem "podzim" se zvýšeným obsahem draslíku pro tvorbu poupat. Hnojení ukončíme v půlce září. Od září do začátku žloutnutí listů zaléváme zásadně ráno a postupně snižujeme závlivku, při hnědnutí listů přestaneme zalévat úplně a necháme substrát vyschnout v místě, kde neprší. Pleionky pak v prosinci zazimujeme, chráníme před hlodavci.

Pleionky lze vegetativně množit dvěma způsoby. Většina druhů tvoří z do-

Pleionky na konci vegetačního období

spělých pahlízek během sezony 2 až 3 nové. Všechny pleionky také tvoří od července do září na vrcholcích starých pahlízek obvykle 2 drobné pahlízky – bulbilky. Po několika letech dorostou též do květoschopných rostlin. Také bylo dosud vypěstováno velké množství krásných hybridů v soukromých laboratořích v Anglii metodou in vitro.

I když se na první pohled zdá, že pěstování těchto nádherných miniorchidejí je složité, opak je pravdou. Kromě krátkého předjarního období vyžadují denně jen několik minut naší pozornosti. U našich západních sousedů v Německu, Holandsku, Anglii atd. je celkem běžné se s nimi setkat v domácnostech u severních oken. Nazývají je – orchideje kuchyňských parapetů.

Odkazy na webové stránky :

www.pleione.czwww.forum.orchidej.cz

www.srgc.net/forum

www.mein-orchideengarten.de

www.koolplants.co.uk

Pleione formosana. Po pl. limprichtii nejčastěji pěstovaný druh.

Zimní kráska čemeřice

Text a foto: Denisa Maxová

Je zima. Na rozkvetlou skalku si budeme muset ještě dlouho počkat. Ale nepropadejme beznaději. Nevšední kráska rozzářila bílou pláň. Jsou to květy královny zimní zahrady – čemeřice.

Čemeřice (*Helleborus*) je rod rostlin z čeledi *Helleboraceae* (dříve *Ranunculaceae*). Existuje asi 20 druhů pocházejících převážně z Evropy a Orientu. V přírodě roste převážně ve světlých listnatých lesích, popřípadě na horských loukách. Jedná se o vytrvalé byliny se silnými oddenky, některé druhy mají i přežívající listnaté lodyhy. Všechny druhy čemeřic jsou jedovaté. Obsahují glykosid heleborin ovlivňující činnost srdce, odtud tedy název rostliny.

U nás se nejčastěji pěstuje čemeřice černá (*Helleborus niger*), která pochází z východních Alp a z Balkánu. Název získala ne podle barvy květu (květe bílé), ale podle černé barvy oddenku. Vykvétá od ledna do března. Ranější druhy, hlavně *Helleborus niger* 'Praecox', už v prosinci. Čemeřice černá je značně otužilá a v předjaří nás štědře odmění bílými květy.

Čemeřice nachová (*Helleborus purpurascens*) roste ve východní Evropě, květy ji zdobí od února do dubna, často tedy předbíhá sněženky či petrklíče, klasické posly jara.

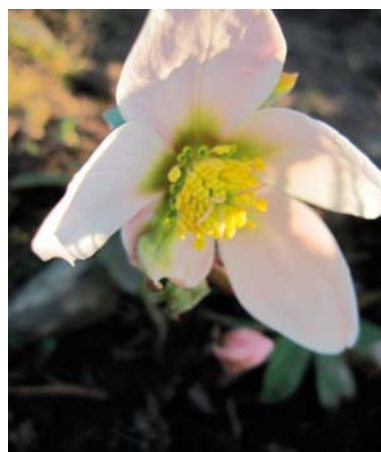
Mezi další známé druhy patří například Čemeřice vonná (*Helleborus odorus*) rostoucí v jihovýchodní Evropě nebo čemeřice východní (*Helleborus orientalis*), jež je domovem na Balkáně a v Malé Asii. Výrazně tmavě kvetoucím druhem je *Helleborus torquatus* ze Srbska a Černé Hory. Čemeřice korsická (*Helleborus argutifolius*, *Helleborus lividus* subs. *corsicus*) roste na Korsice a také na Sardinii. Ozdobou mé hajní partie je čemeřice smrdutá (*Helleborus foetidus*), která roste v jižní a západní Evropě, ve Velké Británii a severní Africe. Netvoří oddenky, ale pouze přezimující lodyhy se stálezelenými listy. Květy má zelené s purpurovým okrajem.

Helleborus foetidus

Helleborus torquatus

Helleborus niger

Helleborus purpurascens

Čemeřice potřebují propustnou půdu s dostatkem humusu. Vyhovuje jim substrát neutrální až mírně alkalický. Půda by měla být vlhká, ale rostliny nesmějí stát ve vodě. Sázíme je na místa alespoň mírně zastíněná, chráněná keří nebo vzrostlými stromy. Větší sucho během léta většinu druhů nevdá.

V zahradě čemeřice pěstujeme jako solitéry, v menších skupinkách, nebo je můžeme kombinovat s dalšími na jaře kvetoucími hajními druhy, jako jsou plicníky, sasanky, jaterníky, kandidky apod...

Čemeřice můžeme rozmnožovat dělením starších trsů, takovým způsobem sice získáme jen několik rostlin, ale jsou totožné s rostlinou původní. Jestliže vysejeme semena, a to bychom měli udělat ještě týž rok, co dozrají, získáme velmi variabilní potomstvo, protože čemeřice se mezi sebou velmi snadno kříží.

Semenáče rostou velmi pomalu a vykvétají až čtvrtým rokem. Na dobře vybraném stanovišti nám však čemeřice budou dělat radost po mnoho let.

V kultuře se také kromě botanických druhů pěstuje takzvaná čemeřice zahradní. Toto pojmenování zahrnuje mnoho kříženců, zpravidla mezi čemeřicí východní a dalšími druhy. Tradiční barva čemeřice od zelené přes bílou po růžovou a nachovou je tak neustále obohacována o nové barevné odchylky. Existují i rostliny s květy citronově žlutými, bílými s červenými či fialovými tečkami a také kultivary plnokvěté. Královna čemeřic, tuhle přezdívkou si vysloužila Angličanka Helen Ballardová, jejíž kolekce čemeřic dosáhla světového věhlasu. Přitom se šlechtěním začala poměrně pozdě a nenápadně. Při cestě

Řeckem ji zaujala čemeřice orientální. Ze čtyř rostlin, které si pak zasadila na své farmě v Malvern (dvě červené a dvě bílé), vyšlechtila v průběhu třiceti let množství hybridů v úctyhodném barevném rozsahu. Je tak velký, že je snadnější vyjmenovat dvě barvy, které její kolekci chybí: oranžová a modrá. Mezi neúnavné propagátory novinek světového šlechtění trvalek, tedy i čemeřic, u nás patří Ondřej Fous ze zámeckého zahradnictví Ctěnice.

Bramboříky – skvosty našich zahrad

Cyclamen hederifolium

Text a foto: Jaroslav Baláz

Těžko si někdo těchto rostlin v době květu dokáže nevšimnout, ale i když nekvetou tak dokáží upoutat naši pozornost tvarem svých listů a v neposlední řadě kresbou na nich, která je často velmi atraktivní. Nejznámější z celého rodu je skupina hybridních bramboříků, vyšlechtěných z bramboříku perského (*Cyclamen persicum*), které jsou ale pro pěstování na zahradě zcela nevhodné pro svoji malou mrazuvzdornost.

Do této skupiny se dají zařadit i bramboříky s podobnými nároky na pěstování, tj. přezimování např. ve skleníku nebo v zimní zahradě, kde teploty neklesají do minusových hodnot. Jsou to např. *Cyclamen balearicum*, *C. creticum*, *C. ciprium*, *C. africanum*, *C. rhodense* a některé další. Druhy z této skupiny jsou na jejich přirozených lokalitách značně náročné na prostředí, kde prochází v letě obdobím sucha, které přetrvává až do pozdního podzimu. V těchto oblastech

prší v zimních a jarních měsících a totéž vyžadují i v kultuře. V letním období jim dopřejeme sucho a nevádí ani vysoké

teploty, které v tomto období ve skleníku bývají, spíše jim to prospěje a o to více pokvetou.

Je ale celá řada druhů, které lze v našich klimatických podmínkách při dodržení určitých zásad pěstovat na zahradě. Protože naprostá většina divoce rostoucích bramboříků pochází z teplejších oblastí Evropy a Asie, je proto důležité najít jim i v zahradě teplé a chráněné místo. Většina druhů roste v přírodě v křovinách nebo v lesních porostech, např. *Cyclamen coum*, *C. cilicium*, *C. purpurascens*. Pro takové druhy volíme místo ve stínu nebo polostínu. Některé druhy jako např. *Cyclamen hederifolium* se ale běžně vyskytují i na plně osluněných místech, a to jim můžeme dopřát i na zahradě. Neméně důležitá je dobrá drenáž, protože bramboříky z této skupiny nesnášejí přemokření, ale vadí jim i příliš vysychavé stanoviště. Půda by měla být dostatečně výživná s neutrální až slabě zásaditou reakcí. Další druhy, které lze z této skupiny bez obtíží na zahradě pěstovat, jsou méně známé a málokdy nabízené – *Cyclamen alpinum*, *C. pseudibericum* a *C. parviflorum*.

Je ještě jedna skupina bramboříků, které při dostatečném krytí může u nás zimní období bez většího poškození přežít. Na lokalitách těchto bramboříků v zimních měsících sice běžně klesají teploty do minusových

Cyclamen coum ssp. caucasicum

*Cyclamen pseudibericum**Cyclamen anatolicum**Cyclamen cilicium**Cyclamen coum*

hodnot, ale ty jsou mnohem mírnější než u nás. Sem můžeme zařadit např: *Cyclamen repandum*, *C. anatolicum* nebo *C. ponticum*.

Rozdělení bramboříků na jarní a podzimní (podle doby květu) je všeobecně známé. Těm šťastným, kteří vlastní temperovaný skleník, to dává možnost těšit se z květů podstatnou část roku. U mě ve skleníku již v polovině ledna rozkvétají první rostliny *C. alpinum* nebo *Cyclamen coum*, v únoru a v březnu *C. repandum* a jeho formy, což je asi o dva měsíce dřív, než na zahradě. Taktéž na podzim, kdy ranní mrazíky popálí na zahradě květy podzimních bramboříků, ve skleníku nebo jinak zabezpečené proti mrazu kvetou ještě v listopadu (*Cyclamen hederifolium*, *C. cilicium*) a jako poslední v prosinci a někdy ještě v lednu ve skleníku kvete *Cyclamen grecum ssp. anatolicum* a to se již začínají objevovat první květy jarních bramboříků, což je příslib brzkého jara.

» Plánované výstavy:

Podzimní výstava 2014

16. 9. – 20. 9. 2014

Jarní výstava 2015

6. 5. 2014 – 16. 5. 2015

Podzimní výstava 2015

15. 9. 2015 – 20. 9. 2015

Campanula chamissonis – zvonek do vody

Text a foto: Jaroslav Baláž

Tento název článku je možná trochu přehnaný, ale je pravdou, že neznám žádný jiný zvonek, který by snášel tak podmáčené stanoviště jako zvonek *Campanula chamissonis*. A on to totiž ne jenom snáší, ale řekl bych, že to přímo vyžaduje. Jak jinak si vysvětlit, že za dva roky se dokázal rozrůst z jednoho kontejneru o rozměru 7×7 cm do velikosti asi 40×30 cm, ale co je nejvíce potěšitelné s velice bohatou násadou květů.

Ale abych vysvětlil, co mě vedlo k napsání tohoto článku, tak se musím vrátit o mnoho let zpět, kdy jsem tento zvonek *Campanula chamissonis*, tehdy ještě pod názvem *Campanula pilosa*, získal. Sice si to nepamatuji přesně, ale určitě to bylo v době, kdy jsem se rozhodl k postavení mé první skalky (pokud se tomu výtvaru dalo tak vůbec říkat). A to bylo někdy počátkem sedmdesátých let. Od té doby jsem zahradu několikrát přestavoval a všechny tyto úpravy zvonek *Campanula chamissonis* dokázal přežít, což svědčí o jeho značné odolnosti a nenáročnosti. Pěstován ve skalce sice neměl snahu k rozrůstání, ani nijak moc nekvetl, ale zato s ním nebyly vůbec žádné problémy.

Když jsem se rozhodl vybudovat malou bažinku, přes kterou protéká umělý potůček, tak jsem jednu rostlinu na okraj bažinky zasadil. A jak to dopadlo, to už jsem popsal na začátku tohoto článku. Dokládá to i pořízený snímek uvedené rostliny. Co jsem považoval za ještě větší úspěch, že rostlina vytvořila u mě poprvé dostatek semen, a tak pro mě vznikla naděje na získání rostlin

Campanula chamissonis

částečně odlišného vzhledu. Popis totiž udává proměnlivou barvu květu od purpurové, přes světle fialově modrou, až bílou. Bohužel tato semena nebyla klíčivá a ani semena z cizích zdrojů mně nikdy neklíčila. Příčinou může být skutečnost, že u nás pěstované rostliny jsou většinou namnožené vegetativně. Nedávno se mi povedlo získat rostliny importované z Kamčatky a také některé formy pěstované v zahraničí, ale zatím u mě žádná z nich nekvetla.

Popis: Vytrvalá rostlina vysoká do dvou cm. Rozrůstá se podzemními výběžky, které jsou zakončeny přízemními růžicemi. Listy jsou eliptické, po okrajích zubaté, až 35 mm, dlouhé. Květy jednotlivé, zvonkovité,

na lodyhách až 10 cm vysokých. Barva květů je značně proměnlivá. Okvětní lístky jsou zašpičatělé, mírně nazpět ohnuté, na okrajích chlupaté. Roste na kyselých podmáčených půdách na dalším východě (Rusko, Japonsko). Kvete v červnu až červenci.

Množení semen u mě zatím nebylo úspěšné, ale předpokládám, že výsev klíčivých semen povede k úspěšnému namnožení tohoto zvonku. Řízkování nebo dělení nečiní žádné problémy. Řízky odebírám od května do července, aby stačily do podzimu dostatečně zakořenit. Jednotlivé růžice s kouskem oddenku sázím do písku s rašelinou, kde koření téměř stoprocentně.

www.skalnicky-plzen.cz

informace, aktuality, akce, fotogalerie

Picea abies 'Jana'

Text a foto: Václav Novotný

Dostalo se mi pocty od redakce časopisu v podobě žádosti o pár slov k mutaci smrku ztepilého, jehož několik namnožených rostlin se zatoulalo z Moravy i na Plzeňsko. Píši poněkud s rozpakami, neboť v době, kdy se mezi amatérskými pěstители objevují rok co rok desítky nových, úspěšně namnožených čarovníků a mutací semenáčků značné okrasné hodnoty, nepovažují můj pokus o zavedení nového kultivaru za něco zvlášť mimořádného. Ale nyní již k požadovanému tématu, nejprve však trochu historie.

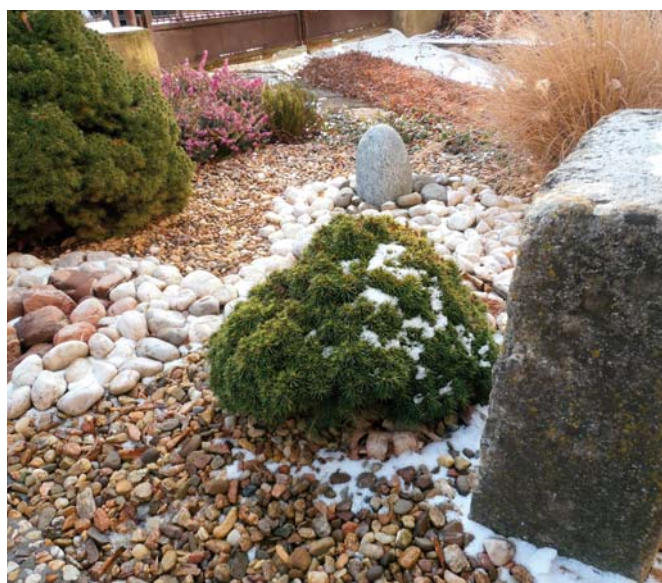
Při pohledu do poměrně neudržované předzahrádky v Železném u Tišnova jsem objevil zajímavě rostoucí smrk, připomínající *Picea abies* 'Gregoriana'. Na dotazy o jeho původu mi majitel sdělil, že při pochůzce lesem zakopl o něco pichlavého. Myslel si, že je to ježek. Když zjistil, že zakopl o smrček, vyryl ho s velkým balem a spolu s mladým jalovcem přesadil do své předzahrádky. To bylo v roce 1966. Od té doby tam vedle sebe rostly, přičemž v době mého nálezu, v roce 1982, jalovec měřil 5 m, smrk 45 cm. Při prohledání původního stanoviště v lese jsem další mutanty nenalezl, lesní porost byl tvořen starými smrky s podrostem z náletu, převážně semenáčků smrku. To vedlo k jednoznačnému závěru, že rostlina je mutací semenáčku smrku ztepilého. Jestliže velikost v době nálezu v lese byla průměr 30 cm, výška 25 cm a po dvaceti letech v předzahrádce byl průměr 60 cm a výška 45 cm, bylo možné stáří mutantu v roce 1986 odhadnout na 40 až 50 roků. Dnes roste velice vitální mateční rostlina stále v předzahrádce, měří v průměru 1 m, výška je 80 cm a z předchozího lze odvodit i současně stáří okolo 75 let. Předzahrádka je již upravená, jalovec musel být pro nadměrnost vykácen a nebyť okolního deskového oplocení, mohl by tento zajímavý smrček růst i pro potěšení kolemjdoucích. K historii možná ještě patří vznik pracovního názvu kultivaru *Picea abies* 'Jana'. Označení druhu je dáno u z dob Linneových, název pak zvukomalebně připomíná latinské nana – trpasličí, nízký. V neposlední řadě se o něj přimluvila i manželka Jana. Upozornila mne, že tento smrk má stejné vlastnosti jako ona. Je malý, kulatý, pichlavý a hodně vydrží. Rostlinka tehdy, v roce 1986, unesla bez poškození dvoukilové závaží. Na její návrh jsem přistoupil, neboť můj vztah ke kultivaru byl tak pěkný, jako k ní.

O rozmnožování mutantu jsem se začal pokoušet hned v roce nálezu – 1982. Přes počáteční neúspěchy dané amatérskými podmínkami a nedostatkem zkušeností mohu dnes říci, že tuto rostlinu lze spolehlivě rozmnožovat řízkováním i roubováním při dodržování všeobecně známých podmínek pro rozmnožování zakrslých kultivarů smrku. Podmínky pro pěstování nejsou náročné. Rostliny snášejí spolehlivě stanoviště na plném slunci i polostín, na zastíněném stanovišti je však jejich vzrůst méně kompaktní. Díky tomu, že na jaře raší velmi pozdě, nejsou náchylné na poškození jarními mrazy, na druhé

Původní rostlina, přesazená z místa nálezu

straně však mohou být poškozeny letním úžehem nedostatečně vyzrálého jehličí. Poškozená místa však většinou ještě v témž nebo následujícím roce znovu obráží. U starších roubovanců lze pozorovat sklon k růstu původního druhu, řízkovanci vykazují růstové stálé vlastnosti, přesto i mezi nimi lze pozorovat drobné odlišnosti. Vysvětlují si to přece jenom nedůsledným výběrem řízků, ať již z původní mateční rostliny, či následně z namnožených rostlin. Jak už to bývá, začalo se těmi nejsilnějšími vrcholovými řízků a končilo tím, co bylo ještě možné napíchat do substrátu. Samou radostí, že se rostliny ujaly, jsem je rozdával přátelům a známým, aniž bych zkoumal, kam je zasadí. Vím jen, že rostou i na významnějších místech, třeba v Botanickém ústavu Průhonice, v Meditační zahradě v Plzni, nebo u Grulichů v Sedloňově.

Picea abies 'Jana' v kultuře

Méně známé stínomilné rostliny

Disporum hookeri

Text: Richard Poláček

Vřesovištní, hájní a mokřadní rostliny mají jedno společné – kyselý substrát, ale v různém stádiu vlhkosti. Tímto článkem bych chtěl upozornit na několik rostlin, které nejsou v našich zahradách běžné. Rostliny, o kterých bude následně řeč, mají v podstatě stejné požadavky – kyselé prostředí a mírně vlhký, propustný substrát. *Anemonella thalictroides* bude vděčná za přidání listovky. *Podophyllum peltatum* je bez nároků na výše uvedené podmínky. Snáší sušší prostředí. Je to dobře rostoucí odděnkatá rostlina. Nám vrostla do tufové skalky, aniž by jí to vadilo. Všechny uvedené rostliny chráníme před poledním úpalem vhodným stíněním a hlavně hlídáme vlhkost substrátu.

Anemonella thalictroides je velmi jemná a půvabná hájní rostlina s habitem křehké lesní sasanky. Květy má bílé, vzácněji růžové a *Thalictru* podobný list. Základ rostliny tvoří malé hlízky. Má ráda volný prostor, nejlépe pod listnatými keři nebo stromy. Potřebuje vlhčí

prostředí, ne však příliš, jinak hlízky uhnilávají. Rod má i plnokvěté formy, bílé a růžové.

Disporum je oděnkatá rostlina pocházející z východní Asie a Severní Ameriky. Obsahuje přibližně 20 druhů.

Mé zkušenosti jsou s *Disporum smithii*. Tato rostlina má kopinaté listy,

zeleno-bílé trubkovité níčí květy a pokud má dobré podmínky (nesnáší přísušek), ukáže koncem léta oranžové bobule. Dorůstá velikosti 30–60 cm. Poněkud vyšší druh je *Disporum hookeri*, dorůstá až 90 cm. Jinak jsou si velmi podobné. Liší se květem tvořeným až třemi nicemi, trubkovitě zvonkovitými, mírně otevřenými květy. Barva je nazelenale krémová.

Další ozdobou stínomilné části zahrady je *Glaucidium palmatum*. Opět se jedná o hlíznatou trvalku pocházející z horských lesů severního Japonska. Z toho vyplývá požadavek rostliny – zastínění a větší vlhkost. List připomíná svým tvarem list javoru, květ lila, velikostí a tvarem jako včelí mák. Varieta *Glaucidium leucanthum* kvete bílými květy.

Stín a dostatečnou vláhu vyžaduje další kráska *Mukdenia rossi*. Rostlina východní Asie, s dlanitě členěnými zelenými listy, raší poměrně pozdě – v polovině května. Silné laty, které na jaře převyšují nad listy, nesou až 5 mm velké, krémově bílé květy zvonkovitého varu.

Disporum shmidtii

Podophyllum – odenkatá rostlina, také vhodná do stínomilné části zahrady. Jedná se o trvalku, která ozvlášt

toto prostředí. *Podophyllum peltatum*, zmiňované v úvodu článku, je agresivnější a přizpůsobivé, má zelený

list s řápkem 30–40 cm dlouhým, který se rozvine po odkvětu bílého nicíko květu. Plod (žlutozelená švestka) je jedlý, ale rostlina je prudce jedovatá. Roste v Severní Americe. *Podophyllum emodi* roste v Číně a Himaláji. Na vrcholu nerozvinutého listu má miskovitý květ v barvě bílé. Na podzim dozrává plod červené barvy, opět jedlý, i když celá rostlina je prudce jedovatá. List po rozvinutí vytváří na 30–40 centimetrovém řápku doslova deštník, zelený s hnědými skvrnami. Rostlina je ve svém vzrůstu daleko umírněnější oproti předchozímu druhu.

Mukdenia rossii

Anemonella thalictroides

Glaucidium palmatum

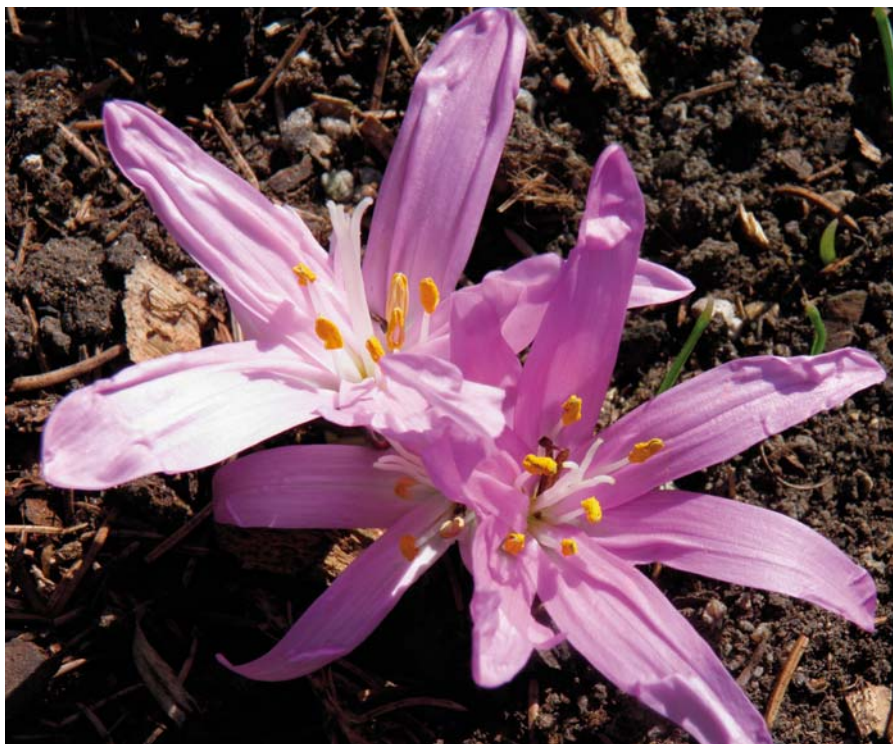
Něžní poslové časného jara

Text a foto: Václav Mentlík

Letošní jaro si skutečně přispíšílo. Mírná zima přešla do krásného jarního počasí se sluníčkem a teplotami, které lámaly rekordy. A poslové jindy časného jara zazářili svými květy ještě dříve než jiná léta.

Už v únoru začaly nakvétat sličné **brambořiky** – *Cyclamen coum*. Tyhle krásné a něžné květinky na naší zahradě vystřídaly několik stanovišť vždy vybraných podle doporučení zkušených – polostín, pokud možno v rozptýleném nepřímém intenzivním světle s dostatkem čerstvého vzduchu, v humózní, dobře propustné půdě, středně bohaté na živiny. Když jim začaly zasychat listy, přikryli jsme je vždy mulčem. Přesto se jim moc nedařilo, až jsme je přenesli do našeho studeného, dá se říci, alpínkového skleníku. Tam se jim daří skutečně dobře, zdá se, že jsou tu plně spokojené. Rostou a kvetou s radostí. Jsou to zajímavé rostliny – jejich rodové jméno pochází z řeckého Kyklos – což znamená okrouhlý, točité – čímž se odkazuje na kulatý tvar jejich hlízy a do spirály stáčené stonky jejich semeníků. Druhové jméno pak tento brambořík, jak se můžeme dočíst v Alpínkářově světě pana magistra Doubka, dostal podle ostrova Kos, odkud opravdu pochází, i když ho tam prý v současné době najdeme jen těžko. Jeho krásné květy jsou přímo až mazlivé a ladných nevšedních linií. Na jejich skupinu je vždy radost pohledět – skutečně krásný, časný jarní pozdrav.

Dalším sličným kvítkem, pozdravem časného jara, je *Bulbocodium vernum* – **ocúnovec jarní**, který svým lilarůžovým hluboce prostríženým květem může snad vzdáleně připomínat šafrán – jeho květ je však větší, a jakoby k zemi přisazený. Pochází z Pyrenejí a jihozápadních a centrálních Alp, kde ho lze nalézt na horských loukách. Je pokládán za méně náročnou rostlinu, potřebuje dostatek humusu v substrátu a přiměřené vlhko. Miluje slunné stanoviště, i když snese i polostín. Po odkvetu a zaschnutí listů – což je přibližně koncem června – je do-

Bulbocodium vernum v plném květu

bré hlízy vyjmout z půdy a uložit v suchu na větraném místě. Opětne vysazení se doporučuje koncem září až začátkem

října do hloubky 8 cm. Je zcela mrazuvzdorný. Svým neokázalým půvabem nás každé jaro odmění za věnovanou péči,

Květ *Leucojum vernum*

Květy *Rhododendronu dahuricum*

kerou mu věnujeme.

Tradičním jarním kvítkem je vedle sněženek i *Leucojum vernum* – **bledule jarní**. Je robustnější, její zvonečkovité krémově bílé květy mají petaly zakončené žlutozelenými špičkami, což jim dodává zvláštní křehký půvab. Spolu s květy vyrážejí i svěže zelené páskovité listy. Roste velmi dobře, přisazuje, je lepší ji nechat několik let v klidu na jednom stanovišti v normálním humózním substrátu, kde vytvoří bohaté dobře kvetoucí trsy. I když se vlastně jedná o naši domácí rostlinu, její neokázalý půvab dovede okouzlit a je hezoučkým jarním pozdravem.

Dalším poslem časného jara na naši zahradě je vskutku kouzelná rostlina – keř – pocházející z dalekého Altaje – **vonný pěnišník daurský** – *Rhododendron dahuricum*. Jeho dřevo i poměrně malé (asi 3 cm dlouhé) eliptické kožovité leskle tmavozelené listy na rubu v zimě nachově hnědé skutečně vydávají zvláštní, neopakovatelnou zcela chara-

teristickou kořeněnou vůni. Kvete vždy brzy z jara, a protože je poloopadavý, mohou jeho květy, jimiž je celá rostlina jakoby obalena, svojí jemnou fialovou barvou nádherně vyniknout. Mnohdy jarní ranní mrazíky tuto jeho neokázalou krásu zničí – spálí, letos však září v plné krásě. Domovinou tohoto velmi zajímavého rhododendronu je pohoří Altaj. Horstvo, jehož název v překladu znamená zlatý. Zdvihá se, o rozloze 400 × 600 km, z nížin západní Sibíře až k mongolským a čínským hranicím. Je zřejmě velmi svérázné, s obrovskými plochami neschůdné panenské tajgy, bouřlivými řekami, ostrými hřbety a ledovci. Jeho nejvyšší hora s poetickým názvem Bělucha (u Altajců Muzdu-tuu, tj. ledová hora) svými 4506 m kraluje Sibíři. Má jistě mnoho tváří toto malebné, tajemné horstvo. Celý jeho systém se člení na zá-

Skupina jarních bledulí

padní, střední a východní větev, v nichž se pak rozbíhají ještě velké hřebeny. Členitost pohoří je značná, a tím je dána jeho rozmanitost. Snad každá dolina je důkladně oddělena, izolována od jiných, což zvyšuje pestrost přírodních

Kvetoucí *Rhododendron dahuricum*

podmínek. Altajská tajga, kde v nižších oblastech jsou doma zmíněné fialové kvetoucí krásné pěnišníky daurské (*Rhododendron dahuricum*), to je svět sám pro sebe. Dodnes je to krajina prakticky neosídlená. Roste zde limba (*Pinus cembra ssp. sibirica*), modřín sibiřský (*Larix sibirica*), jedle sibiřská (*Abies sibirica*), dále břízy, topoly a množství keřů, např. zimolezy s modrými i červenými plody, z nichž některé jsou jedlé.

Něžná linie květů *Cyclamen coum*Kvetoucí bramboříky *Cyclamen coum*

O fotografování (nejen) skalniček

Text a foto: Cedrik a Štěpánka Haškovcovi

Nejdříve čím fotografovat skalničky? Na tuto otázku není jednoznačná odpověď. Záleží totiž na tom, za jakým účelem chcete fotografovat (jen pro promítání nebo posílání mailem stačí i menší obrázky, kdežto pro tisk větších zvětšenin potřebujete zase větší snímky) a kolik na to máte i peněz. Dnes digitální fotoaparáty vytlačily klasické filmové aparáty, a proto se budu věnovat fotografování digitály.

První možností jsou **zrcadlovky**. Většinou poskytují lepší obrazy a dávají možnost výměny objektivů. Jejich hlavní nevýhodou, kromě vyšší ceny, je jejich váha. Nejlevnější a nešpatné aparáty i s objektivem začínají někde na 10.000 Kč. Samozřejmě, že více můžete očekávat od dražších přístrojů. Důležité je vybrat si i správný objektiv. Většina aparátů se prodává s tzv. setovým zoomovým objektivem, který kvůli co nejnižší ceně nemusí být nejlepší. Doporučuji proto něco si připlatit a nekupovat ten nejlacinější. Pro fotografování květin a jejich detailů je dobrý **makroobjektiv** 50 až 100 mm. (Nošení zrcadlovky s makroobjektivem vážící 1,5 i více kg celý den není úplně příjemné.) Jinou možností je předsádková čočka nebo mezikroužky, anebo zoomový objektiv většího rozsahu, třeba 18–200 mm. (U objektivů k zrcadlovkám je zapotřebí uvedenou ohniskovou vzdálenost vynásobit tzv. crop faktorem, který bývá pro ty s APS čipem 1.5, abychom se dostali na hodnoty srovnatelné s filmovými aparáty a kompakty.) Značkové makroobjektivy (Nikon, Canon apod.) bývají ale drahé. Něco lze ušetřit, koupíte-li si objektiv od jiného výrobce, třeba Sigma, Tamron apod., které jsou skoro tak dobré jako značkové a vyrábějí se s bajonety pro různé značky. Užitečnou vymožeností je stabilizovaný objektiv, nebo stabilizovaný čip, které umožní exponovat delším časem, větší zoomové přiblížení a nehrozí tolik rozmazání snímku. Velmi důležitá je kvalita **snímače = čipu**, na který se snímá. Výrobci se sice předhánějí v počtu pixelů na čipu,

Obr. 1: *Nigritella rubra* z Rax Alp s rozostřeným pozadím díky nízké cloně.

ale více nemusí být vždy lépe. Záleží totiž též na velikosti čipu. Zrcadlovky mívají větší čipy, a tudíž u nich nevádí i více megapixelů.

Druhou možností jsou tzv. **kompakty**, jejichž výhodou je nižší cena a nižší váha. Mívají menší čipy, a proto bych nedoporučoval více než 12 megapixelů (Mpi) kvůli nebezpečí šumu. Ostatně, nechcete-li dělat velké zvětšeniny, tak postačí čip se 6 i méně Mpi. Kompakt bych rozhodně nekupoval nejlacinější a nejmenší „do kabelky“, ale spíše větší, který se i lépe drží. Jelikož kompakty mají většinou menší čipy, mají proto i podstatně větší **hloubku ostrosti** než zrcadlovky, což ale nemusí být vždy výhodou. Je sice dobré mít ostrý květ, ale většinou bývá dobré mít i neostře pozadí, tzv. bokeh (obr. 1). Pro rozostřené pozadí používáme proto, jak u zrcadlovek, a obzvláště pak u kompaktních, spíše nižší clonu. Většina kompaktních má i funkci makro, která umožňuje fotografování z velmi krátké vzdálenosti. Zvláštní kategorií kompaktních jsou **ultrazoomy**, které mají velký rozsah zoomu a umožňují tak velké přiblížení objektu, třeba pokud se k němu nemůžete dostat. Moje žena má ultrazoom Panasonic Lumix FZ200 a dělá s ním dobré snímky.

Novinkou posledních let jsou tzv. **bez-zrcadlovky**, nazývané též **kompakty s výměnnými objektivy**, které sice nemají zrcátko, ale mívají čip až velikosti

zrcadlovek a přitom jsou menší a lehčí než zrcadlovky. Lze k nim dokoupit i makroobjektiv a já mám třeba velmi dobrou zkušenost s Olympusem EM5.

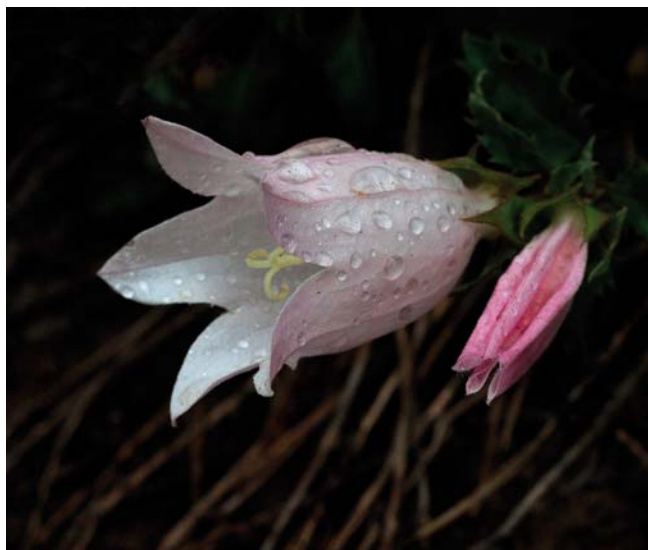
Velmi užitečný je kvalitní průhledový nebo elektronický **hledáček** a nespolehat se jen na displej. Když totiž na displej zasvítí sluníčko, nemusíte toho na něm moc vidět. Některé lepší kompakty a některé novější zrcadlovky mají ale **výklopný displej**. Jeho výhodou je, že umožňuje fotografovat třeba květ zespodu (obr. 2) (jinak byste se museli zakopat do země, abyste takovýto obrázek pořídili).

Do jakého **formátu** snímat? Většina zrcadlovek a lepších kompaktních umožňuje fotografování do tzv. raw formátu (jakýsi digitální negativ) a jpg. Říká se, že v některých případech jsou snímky z raw lepší. Ukládáním do jpg se totiž obrázky už částečně upravují a komprimují, což nemusí být vždy ku prospěchu. Většinou lze dělat i každý snímek paralelně do raw formátu a jpg třeba s minimálním rozlišením.

Pro fotografování květin považují za nejlepší nastavení expozice pomocí **bodového měření** expozice (obr. 3). Doporučuji určit expozici podle nejsvětějšího místa květu (případně oblak, anebo zpěněné vody, v případě krajiny, resp. potoka). Obecně platí, že v počítači lze snáze zesvětlit tmavá místa, ale ve vypálených = přeexponovaných světlých místech už kresbu neuděláte. Jakýmsi kompromisem je poloautomatická expozice, kde si dle potřeby nastavíte buď clonu nebo čas expozice. (Na nepohyb-

Obr. 2: *Soldanella montana* ze Šumavy pořízená pomocí výklopného displeje.

Obr. 3: Kapičky vody dodávají květinám na půvabu. Zde *Campanula choruhensis*, endemit údolí Čoruh v severovýchodním Turecku.

livé objekty doporučuji předvolbu clony, kde velikostí clony určujete hloubku ostrosti – viz dále.) Nejméně vhodný je pak automat, a když ten, pak je lépe P, kde můžete alespoň trochu ovlivnit čas a clonu. Pokud fotografujete bílý nebo žlutý květ bez bodového měření expozice, pak přeexpozici zabráníte zkrácením expozice o 1–3 expoziční hodnoty (EV), a to buď zvýšením clonového čísla, nebo zkrácením času, případně i snížením citlivosti. Řada aparátů poskytuje možnost **korekce expozice**, pro poloautomatické expozice a automatické P, označenou většinou jako +/- . Výhodou digitálů je také možnost měnit **citlivost** každého snímku dle svých potřeb. Za standardní bych považoval 100–200 ASA. U většiny přístrojů lze zvýšit citlivost na 400 ASA bez nebezpečí šumu (= zrnitosti). Jen u lepších zrcadlovek a kompakťů lze jít až na 1600, i více ASA. Je to zapotřebí vyzkoušet, nebo se poučit z recenzí na internetu nebo v časopisech. Pokud máte málo světla a nestačí zvýšit citlivost apod., lze použít i **blesk**. Obrázky s vestavěným bleskem ale vypadají dosti nepřirozeně, proto blesk doporučuji jen v nouzi nejvyšší. Lepší je přídavný blesk ze strany, nebo speciální makroblesk, ale ty zase něco stojí. Pokud svítí slunce někde v okolí, tak si lze pomoci odrazovou plochou. Dá se koupit skládací **odrazová plocha**, nebo postačí kousek stříbrného nebo zlatého papíru z papírnickví, anebo i kus alobalu.

Další významnou výhodou digitálního

fotografování je i to, že si můžete doma **obrázky upravit**. Odpadá tak dohadování v minilabu, že vám něco udělají jinak, než jste chtěli. Existuje řada programů na úpravu fotografií. Nejjednodušší, jako třeba Irfanview si lze zadarmo stáhnout z internetu. Zde lze v Enhance colors změnit expozici pomocí gama korekce, upravit kontrast a saturaci barev a oříznout snímek.

Velmi oblíbeným, ale i poměrně drahým programem, je Adobe Photoshop. Osobně bych doporučoval Zoner Photo Studio, kde verze Professional nebo Home (Classic toho moc neumí) stojí cca 1.500 Kč. Pro začátek můžete, kromě ořezu, ve Vylepšit obraz upravovat expozici, teplotu barev atd. Ti pokročilejší mohou i retušovat obrázky, třeba klonovacím razítkem. Většinou jako poslední úpravu děláme doostření, které zvýrazní kontury a trichomy. Musíme ale pracovat s citem a doporučené nastavení je Poloměr a Práh okolo 2,0 a síla efektu do 100. (Fotografování oplstění třeba konikleců vychází dobře v protisvětle (*fotografie titulní*

strany). Užitečná je též funkce Uložit pro web, kde si obrázky zmenšíte, když je chcete posílat emailem nebo uložit na web. Pro posílání emailem stačí 300 i méně kB. Za nešvar považují posílat obrázky větší než 1 MB, pokud nejde o jejich tisk. Více větších obrázků poslaných pro tisk můžete uložit v úschovně a poslat redakci na ně odkaz.

Co je důležité, aby objektiv i filtry měly kvalitní **antireflexní vrstvu**. Digitální aparáty jsou už méně citlivé na UV záření, ale přesto doporučuji mít na objektivu stabilně **UV filtr** především jako ochranu objektivu před poškozením. **Polarizační filtr** zase odstraňuje nežádoucí lesky na květině, odstraňuje modrý opar v krajině a zlepšuje kresbu mraků (viz obr. 5). Někdo rád používá především pro krajinu s oblaky narůžovělý filtr Skylight. Většinu záběrů lze pořídit „z ruky“ bez **stativu**, který na výletech zdržuje. Můžete použít i monopod, třeba s rychloupínačem, který trochu pomůže (jak se říká: Lepší jedna noha, než žádná.) a přitom tolik neváží a tolik nezdržuje. Pro delší časy expozice doporučuji vedle stativu i **elektronickou**, nebo jinou, **spoušť**. Nemáte-li ji, lze užít i samospoušť.

Přeji hezké záběry a případné dotazy a připomínky prosím na: cedrik.haskovec@gmail.com

Titulní strana zpravodaje: Pulsatilla grandis fotografovaná na Pálavě v protisvětle.

Obr. 5: Polarizační filtr zvýrazní mraky a vyčistí krajinu od oparu. Zde obrázek z Dolomit se *Silene acaulis* v popředí.